

"دفتر دوم"

درآمدی بر روابط بین الملل (نظریه‌ها و رهیافت‌ها)

نویسندگان:

رابرت جکسون

گئورگ سورنسون

برگردان و تدوین:

دکتر مهدی ذاکریان

حسن سعید کلاهی

احمد تقی زاده

سرشناسه: جکسون، رابرت H Jackson
 عنوان و نام پدیدآور: درآمدی بر روابط بین الملل (نظریه‌ها و رهیافت‌ها) (دفتر دوم)
 نویسندگان: رابرت جکسون، گئورگ سورنسون، برگردان و تدوین: مهدی ذاکریان،
 حسن سعید کلاهی، احمد تقی‌زاده
 مشخصات نشر: تهران: نشر میزان، ۱۳۹۴
 مشخصات ظاهری: ۵۰۴ ص.
 فروست: علوم اجتماعی: ۹۱۰
 شابک: 978-964-511-709-0
 وضعیت فهرست‌نویسی: فیپا
 یادداشت: واژه‌نامه
 موضوع: روابط بین الملل -- فلسفه
 سبب افزوده: سورنسن، گئورگ، ۱۹۴۸ - م.
 سبب افزوده: ذاکریان، مهدی، ۱۳۴۷ - مترجم
 سبب افزوده: تقی‌زاده، احمد، ۱۳۵۷ - مترجم
 سبب افزوده: کلاهی، حسن سعید، مترجم
 رده‌بندی کنفره: ۸۴۳ ج/ ۱۲۴۲ JZ
 رده‌بندی دیویی: ۳۲۷/۱
 شماره کتابشناسی ملی: ۳۹۶۸۰۴

هرگونه تکثیر (اعم از چاپ، فایل الکترونیکی و...) از این اثر بدون اخذ مجوز
 از ناشر خلاف قوانین جمهوری اسلامی ایران و پیگرد قانونی دارد.
 لطفاً در صورت مشاهده، موارد را به شماره تلفن‌های ذیل اطلاع دهید.

۹۱۰

نشر میزان
 درآمدی بر روابط بین الملل (دفتر دوم)
 (نظریه‌ها و رهیافت‌ها)
 رابرت جکسون، گئورگ سورنسون
 مترجمان: دکتر مهدی ذاکریان
 حسن سعید کلاهی، احمد تقی‌زاده
 چاپ اول: زمستان ۱۳۹۴
 قیمت: ۲۴۰۰۰ تومان
 شمار: ۱۰۰۰ نسخه
 شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۱۱-۷۰۹-۰

دفتر مرکزی: خ شهید بهشتی، بعد از چهارراه سهروردی، خ کاووسی‌فر، کوچه نکبسا، پلاک ۳۲، تلفن ۸۸۵۳۹۱۳۱
 فروشگاه مرکزی: خ انقلاب، روبروی درب اصلی دانشگاه تهران، ابتدای خ فخرآزی، پلاک ۸۳، تلفن ۶۶۴۶۷۷۷۰
 واحد پخش و فروش: خیابان سمیه، بین مفتح و فرصت، پلاک ۱۰۴، تلفن ۸۸۳۴۹۵۲۹-۳۱
 پست الکترونیکی: mizannasher@yahoo.com وب سایت: www.mizan-law.ir

فهرست مطالب

۱۷	..... دیباچه
۲۳	..... پیشگفتار
۲۵	..... درباره کتاب
۲۵	..... در این کتاب
۲۷	..... بخش پشتیبانی کتاب
۲۸	..... راهنمای بخش پشتیبان کتاب
۲۹	..... استفاده دانشجویان
۲۹	..... فلش کارت‌های حاوی واژه نامه‌ها
۲۹	..... استفاده اساتید
۳۱	..... بخش یکم: مطالعه روابط بین الملل
۳۲	..... فصل یکم: چرا مطالعه روابط بین الملل؟
۳۲	..... چکیده
۳۲	..... روابط بین الملل در زندگی روزمره
۴۲	..... نگاهی گذرا به تاریخچه نظام دولت
۵۴	..... جهانی شدن نظام دولت و اقتصاد جهانی
۵۸	..... روابط بین الملل و تحولات نظام در عصر حاضر
۶۷	..... نتیجه‌گیری

۶۹	نکات کلیدی.....
۷۰	آزمون.....
۷۱	برای مطالعه بیشتر.....
۷۲	فصل دوم: روابط بین‌الملل به عنوان موضوع آکادمیک.....
۷۲	چکیده.....
۷۲	مقدمه.....
۷۶	آرمان‌گرایی لیبرالیسم: آغاز مطالعات روابط بین‌الملل.....
۸۳	واقع‌گرایی و بحران ۱۹۲۹.....
۸۹	نظریه رفتارگرایی در روابط بین‌الملل.....
۹۳	نولیبرالیسم: نهادهای راستگی متقابل.....
۹۶	نوواقع‌گرایی: دو نظریه و مقایسه.....
۹۹	جامعه بین‌المللی: مکتب انگلس.....
۱۰۴	اقتصاد سیاسی بین‌المللی (IPF).....
۱۰۸	الگوهای متضاد: رهیافت‌های جاسین در روابط بین‌الملل.....
۱۱۰	کدام تئوری؟.....
۱۱۲	نتیجه‌گیری.....
۱۱۲	نکات کلیدی.....
۱۱۴	آزمون.....
۱۱۴	برای مطالعه بیشتر.....
۱۱۷	بخش دوم: نظریه‌های کلاسیک.....
۱۱۸	فصل سوم: واقع‌گرایی.....
۱۱۸	چکیده.....
۱۱۸	مقدمه: عناصر واقع‌گرایی.....
۱۲۱	واقع‌گرایی کلاسیک.....

۱۲۱.....	توسیدید
۱۲۴.....	ماکیاولی
۱۲۶.....	هابز و معمای امنیتی
۱۲۹.....	واقع‌گرایی کلاسیک: هانس جی مورگنتا
۱۳۳.....	شیلینگ و واقع‌گرایی استراتژیک
۱۳۸.....	والتز و نواقع‌گرایی
۱۴۳.....	مرشایمر، نظریه ثبات و هژمونی
۱۴۹.....	واقع‌گرایی نو کلاسیک
۱۵۲.....	تفکر، بند در مقوله موازنه قوا
۱۵۵.....	دو انتقاد از واقع‌گرایی
۱۶۲.....	دیدگاه‌ها و دستور کار حقیقتی
۱۶۴.....	نکات کلیدی
۱۶۶.....	آزمون
۱۶۷.....	برای مطالعه بیشتر
۱۶۸.....	فصل چهارم: لیبرالیسم
۱۶۸.....	چکیده
۱۶۸.....	مقدمه: عناصر لیبرالیسم
۱۷۳.....	لیبرالیسم جامعه‌گرا
۱۷۷.....	لیبرالیسم وابستگی متقابل
۱۸۴.....	لیبرالیسم نهادگرا
۱۸۹.....	لیبرالیسم جمهوریخواه
۱۹۵.....	انتقادات نواقع‌گرایان از لیبرالیسم
۱۹۹.....	تعدیل دیدگاه: لیبرالیسم تدافعی
۲۰۲.....	ضد حمله لیبرالیسم پایدار
۲۰۸.....	لیبرالیسم و نظام جهانی
۲۱۲.....	لیبرالیسم: دستور کار پژوهشی معاصر

۲۱۳.....	نکات کلیدی.....
۲۱۵.....	آزمون.....
۲۱۵.....	برای مطالعه بیشتر.....
۲۱۷.....	فصل پنجم: جامعه بین‌الملل.....
۲۱۷.....	چکیده.....
۲۱۷.....	رهیافت بنیادی جامعه بین‌الملل.....
۲۲۴.....	رویکرد سه‌گانه: نظریه.....
۲۲۷.....	ظلم - عدالت.....
۲۳۳.....	امپراتوری ..... جامعه جهانی.....
۲۳۶.....	حکومت‌داری ..... مسئولیت.....
۲۳۷.....	مسئولیت ملی.....
۲۳۸.....	مسئولیت بین‌المللی.....
۲۳۹.....	مسئولیت بشردوستانه.....
۲۴۰.....	مسئولیت بشردوستانه و جنگ.....
۲۴۶.....	منتقدان جامعه بین‌الملل.....
۲۵۲.....	موضوعات جاری پژوهش.....
۲۵۵.....	نکات کلیدی.....
۲۵۶.....	آزمون.....
۲۵۶.....	برای مطالعه بیشتر.....
۲۵۸.....	فصل ششم: اقتصاد سیاسی بین‌الملل: نظریه‌های کلاسیک.....
۲۵۸.....	چکیده.....
۲۵۸.....	مقدمه: اقتصاد سیاسی بین‌الملل چیست؟.....
۲۶۲.....	مرکانتلیسم.....
۲۶۶.....	لیبرالیسم اقتصادی.....
۲۶۹.....	مارکسیسم.....
۲۷۹.....	جمع‌بندی.....

نکات کلیدی.....	۲۸۰
آزمون.....	۲۸۱
برای مطالعه بیشتر.....	۲۸۱

بخش سوم: رهیافت‌ها و بحث‌های معاصر..... ۲۸۳

فصل هفتم: اقتصاد سیاسی بین‌المللی: بحث‌های معاصر.....	۲۸۴
چکیده.....	۲۸۴
ارتباط میان سیاست و اقتصاد: بحث ثبات هژمونیک ایالات متحده.....	۲۸۴
توسعه یافتگی و توسعه نیافتگی در جهان در حال توسعه.....	۲۹۶
جهانی شدن اقتصاد: تغییر نقش دولت‌ها.....	۳۰۹
توسعه اخیر تئوریک: رویکرد اقتصاد سیاسی بین‌المللی.....	۳۲۰
نتیجه‌گیری: آینده اقتصاد سیاسی بین‌الملل.....	۳۲۴
نکات کلیدی.....	۳۲۵
آزمون.....	۳۲۶
برای مطالعه بیشتر.....	۳۲۷

فصل هشتم: سازه‌انگاری اجتماعی.....	۳۲۸
چکیده.....	۳۲۸
مقدمه.....	۳۲۸
ظهور سازه‌انگاری در روابط بین‌الملل.....	۳۲۹
سازه‌انگاری به عنوان نظریه اجتماعی.....	۳۳۲
تئوری‌های سازه‌انگاری روابط بین‌الملل.....	۳۳۸
فرهنگ‌آرشی.....	۳۳۹
هنجارهای جامعه بین‌المللی.....	۳۴۲
قدرت سازمان‌های بین‌المللی.....	۳۴۵
یک رهیافت سازه‌انگاری برای همکاری اروپایی.....	۳۴۸

۳۵۰.....	شکل‌گیری داخلی هویت و هنجارها
۳۵۳.....	انتقاد از سازه‌نگاری
۳۵۷.....	دستور کار تحقیقاتی سازه‌نگاران
۳۵۹.....	نکات کلیدی
۳۶۰.....	آزمون
۳۶۰.....	منابع برای مطالعه بیشتر

فصل نهم: پسا- اثبات‌گرایی در روابط بین‌الملل

۳۶۲.....	پساکه
۳۶۳.....	مقدمه
۳۶۵.....	پسا-سازه‌نگاری در روابط بین‌الملل
۳۷۴.....	پسا-استعمارگرایی در روابط بین‌الملل
۳۷۸.....	جنش زنان (فمینیسم) در روابط بین‌الملل
۳۸۴.....	انتقاد از رهیافت‌های پسا-اثبات‌گرایی
۳۸۷.....	دستورکار تحقیقاتی پسا-اثبات‌گرایی
۳۸۹.....	نکات کلیدی
۳۹۰.....	آزمون
۳۹۰.....	برای مطالعه بیشتر

فصل دهم: سیاست خارجی

۳۹۲.....	چکیده
۳۹۲.....	مفهوم سیاست خارجی
۳۹۴.....	تحلیل سیاست خارجی
۴۰۰.....	چگونگی مطالعه سیاست خارجی: یک رویکرد سطح تحلیل
۴۰۱.....	سطح سیستماتیک
۴۰۴.....	سطح تحلیل دولت - ملت
۴۱۰.....	سطح تحلیل فرد تصمیم‌گیرنده
۴۱۴.....	مطالعه موردی: حرکت به سوی جنگ خلیج فارس

فهرست مطالب □ ۱۱

۴۱۹.....	یک نکته درباره متخصصین و اندیشکده‌ها.....
۴۲۴.....	نکات کلیدی.....
۴۲۶.....	آزمون.....
۴۲۶.....	برای مطالعه بیشتر.....

بخش چهارم: سیاست و مباحث آن ۴۲۹

۴۳۰.....	فصل یازدهم: مباحث کلیدی در روابط بین‌الملل معاصر.....
۴۳۰.....	چکیده.....
۴۳۰.....	مقدمه.....
۴۳۱.....	تروریزم بین‌المللی.....
۴۴۰.....	دین در روابط بین‌الملل: برحود تمدن‌ها؟.....
۴۴۶.....	محیط زیست.....
.....	الگوهای جدید جنگ و صلح: تغییرات در جایگاه دولت (دولت مستقل / حاکمیت
۴۵۴.....	مستقل).....
۴۶۶.....	نتیجه‌گیری.....
۴۶۷.....	نکات کلیدی.....
۴۶۸.....	آزمون.....
۴۶۹.....	برای مطالعه بیشتر.....

واژه نامه ۴۷۱

۴۷۱.....	اثبات‌گرایی.....
۴۷۱.....	اجتماع‌گرایی.....
۴۷۱.....	اخلاق دولت‌مداری.....
۴۷۲.....	استقلال عملی.....
۴۷۲.....	استقلال قضایی.....
۴۷۲.....	اصل عدم مداخله.....

۴۷۳.....	اصل مسئولیت حمایت
۴۷۳.....	اقتصاد - سیاسی بین‌المللی (آی.پی.ای)
۴۷۳.....	امپریالیسم
۴۷۳.....	امنیت ملی
۴۷۴.....	اندیشکده
۴۷۴.....	انقلابی‌گرایی
۴۷۵.....	برتون وودز
۴۷۵.....	پسا - اثبات‌گرایی
۴۷۵.....	پسا - ساختارگرایی
۴۷۶.....	پسا - استعمارگرایی
۴۷۶.....	پسا - مدرنیسم
۴۷۶.....	تحلیل سیاست - راجو
۴۷۷.....	تحلیل نظام جهانی
۴۷۷.....	تروریسم
۴۷۷.....	تفهم
۴۷۸.....	تئوری انتقادی
۴۷۸.....	تئوری وابستگی
۴۷۹.....	جامعه‌آناارشی
۴۷۹.....	جامعه بین‌المللی / مکتب جامعه بین‌المللی
۴۷۹.....	جامعه دولت‌ها
۴۸۰.....	جهان وطنی
۴۸۰.....	جهانی‌شدن
۴۸۰.....	خدمات عمومی
۴۸۰.....	خشونت ساختاری
۴۸۰.....	دولت
۴۸۱.....	حاکمیت / دولت دارای حاکمیت
۴۸۱.....	دولت‌های پسا - مدرن

۴۸۲.....	دولت‌های ورشکسته
۴۸۲.....	دید اندیشگانی
۴۸۲.....	دیدگاه مادی گرایان
۴۸۲.....	رفتارگرایی
۴۸۳.....	روابط بین‌الملل
۴۸۳.....	رویکرد سنتی به سیاست خارجی
۴۸۳.....	رهیافت تطبیقی در سیاست خارجی
۴۸۴.....	رهیافت سازه‌انگاران اجتماعی
۴۸۴.....	رهیافت سطح تحلیل
۴۸۴.....	رهیافت‌های پسا اثبات‌گرایی
۴۸۵.....	ساختاربندی
۴۸۵.....	ساختارهای بروکراتیک و روند فرایندگر در سیاست خارجی
۴۸۶.....	سازمان پیمان آتلانتیک شمالی (اتو)
۴۸۶.....	سازه گرایان اجتماعی
۴۸۶.....	سیاست خارجی
۴۸۷.....	شبه دولت
۴۸۷.....	شرایط طبیعی روابط بین‌المللی
۴۸۸.....	عدالت بین‌المللی
۴۸۸.....	عقل گرایی
۴۸۸.....	فرایندهای شناختی و رویکرد روان‌شناسی
۴۸۹.....	فمینیسم (جنش زنان)
۴۸۹.....	قدرت نرم
۴۸۹.....	کثرت‌گرایی
۴۹۰.....	لیبرالیسم اقتصادی
۴۹۰.....	لیبرالیسم جامعه‌شناسانه
۴۹۰.....	لیبرالیسم جمهوری‌گرا
۴۹۱.....	لیبرالیسم ضعیف

۴۹۱	لیبرالیسم قوی
۴۹۱	لیبرالیسم وابستگی متقابل
۴۹۲	لیبرالیسم نهادگرا
۴۹۲	مارکسیسم
۴۹۳	ماهیت دولت
۴۹۳	مباحث جنسیت
۴۹۳	محیط زیست گرایان افراطی
۴۹۴	مدرکست‌ها
۴۹۴	مدل زیگفر عقلانی
۴۹۴	مرکاتالیسم
۴۹۴	معرفت‌شناسی
۴۹۵	معمای امنیتی
۴۹۵	مکتب نوسازی
۴۹۵	نظام بین‌الملل
۴۹۶	نظم بین‌الملل
۴۹۶	نظام‌دولت
۴۹۶	نظریه آزادی‌بخش
۴۹۷	نظریه انتخاب عقلانی
۴۹۷	نظریه ثبات هژمونیک
۴۹۸	نظریه همگرایی کارکردگرایان
۴۹۸	نظریه هنجاری
۴۹۸	نولیبرالیسم
۴۹۹	نواقع گرایی
۴۹۹	نواقع گرایی کلاسیک
۵۰۰	واقع گرایی
۵۰۰	واقع گرایی استراتژیک
۵۰۰	واقع گرایی تدافعی

فهرست مطالب □ ۱۵

۵۰۱.....	واقع گرایی کلاسیک
۵۰۱.....	واقع گرایی تهاجمی
۵۰۱.....	واقع گرایی علوم اجتماعی
۵۰۱.....	وحدت گرایی
۵۰۲.....	هژمونی
۵۰۲.....	هستی شناسی

www.ketab.ir

دیباجه

نگاهی به گذر روزگار و برگه‌های دربردارنده گفته‌ها و نوشته‌های علمی آموزنده است. تاریخ بشر بشری بیانگر آن است که با گذر روزگار حل مسائل پیچیده در علمی مانند نجوم، ریاضیات، هندسه، فیزیک، شیمی و همین‌طور ناشناخته‌های دانش پزشکی و مهندسی مانند اینها بسیار آسان و آسان‌تر شده است. درماندگی پژوهشگران در گذشته‌های دور نسبت به برخی معماها حتی سبب این می‌شد که پژوهشگران در جستجوی عالم بودا اسعت باشند. ولی امروزه آسانی حل بسیاری از پیچیدگی‌ها سبب شده تا پژوهشگران به تلاش برای یافتن معماهای تازه‌ای باشند. این ویژگی همراه با موفقیت در حل مسایل علمی تحت Hard Sciences بیانگر توانمندی انسان در پیشرفت نسبت به چنین علمی است. با این حال موضوع حل مسایل در علوم نرم Soft Sciences به شیوه‌ای معکوس است. به همان صورت که در گذر تاریخ حل مسائل ریاضی و پزشکی و مهندسی آسان شده، یعنی حل مسائل در دانش سیاست و روابط بین‌الملل دشوار و سخت‌تر شده است. در واقع بسیاری از پژوهشگران روابط بین‌الملل نه تنها در حل موضوعاتی مانند فقر، توسعه نیافتگی، استبداد، حقوق بشر و خودکامگی در برخی جوامع درمانده‌اند بلکه با معضلات تازه‌تری نیز روبه‌رو شده‌اند که حل آنها ساده نیست. تروریسم جهانی شده که فراتر از مرز و جغرافیا توان هدف قرار دادن غیر نظامیان در هر نقطه‌ای از دنیا را دارد یکی از این نمونه‌هاست. قاچاق انسان، مهاجرت‌های فزاینده، تجارت سکس، بهره‌برداری نا مشروع از کودکان، جنگ‌های محلی و داخلی با انعکاس بین‌المللی و غیره سبب شده‌اند تا موضوعات اصلی روابط بین‌الملل مانند دولت‌ها و سازمان‌های بین‌المللی در برابر چنین پدیده‌هایی درمانده بمانند و برای حل آنها اذعان به ناتوانی و ناکارآمدی کنند.

به علاوه در روابط بین‌الملل مباحثی وارد شده‌اند که اساساً مرتبط با دولت و سازمان‌ها نیستند ولی به شدت دولت‌ها را متزلزل می‌کنند. مانند تاثیر یک شخص بر روابط بین‌الملل و نیز تاثیر یک گروه کوچک بر روابط دولت‌ها با یکدیگر. افشاگری‌های یک فرد مانند اسنودن یا افشاگری‌های یک گروه مثل ویکیلیکس از چنین جنسی هستند. همه این‌ها سبب می‌شوند تا اعتراف کنیم که روابط بین‌الملل هر چه به پیش می‌رود پیچیده‌تر و فهم آن دشوارتر می‌شود. به همین روی، مورد نیاز است تا دانش خود را به روز نماییم. تلاش گسترده‌تر و شناخت عمیق با پژوهش‌های میدانی و پیمایشی. کنا، فهم تاریخ روابط بین‌الملل مورد نیاز دانشمندان این رشته است. ضمن اینکه، کاهن از قواعد حاکم بر رفتار دولت‌ها و درک اینکه چه قواعد دیگری باید بر رفتار آنها حاکم شود، نیز مورد نیاز ضروری می‌باشد.

نگارنده بر این امر است که دانش روابط بین‌الملل دارای دو بال اصلی است: نخست تئوری‌ها یا نظریه‌های روابط بین‌الملل؛ دوم، حقوق و قواعد حقوقی حاکم بر روابط بین‌الملل. بال نخست رنگ اندیشه و یافته‌های فکری است که برای حل مسائل بین‌المللی از سوی اندیشمندان این رشته ارائه و پیشنهاد شده یا می‌شوند. بسیاری از این ایده‌ها مورد آزمون فراوان و مکرر قرار گرفته‌اند و روایی یا ناکارآمدی خود را نشان داده‌اند. مکاتبی مانند واقع‌گرایی و ارمان‌گرایی و نیز دیدگاه‌های مبتنی بر لیبرالیسم از این جمله‌اند. ضمن این که نظریه‌های همگامی، امنیت دسته جمعی، رژیم‌های بین‌المللی، سازه‌نگاری و غیره هر یک در تلاش برای حل مسائل بین‌المللی یا پیشرفت جامعه جهانی همچنان محل نقد و بررسی هستند. با این - بال - همانگونه که اشاره کردیم همه این نظریه‌ها در حال نقد و بررسی و تطوّرند. بسیاری از آنها در برابر پیچیدگی‌های جدید روابط بین‌الملل ناتوانند. ناتوانی همه این‌ها به نوعی مانع‌گرایی، نو لیبرالیسم و نوهای تازه دیگری ممکن است منجر شوند که لزوماً حل‌کننده مسائل پیچیده ما در روابط بین‌الملل نیستند. بال دوم اصول حقوقی حاکم بر روابط بین‌الملل است. قواعدی که چارچوب عمل دولت‌ها را تعیین می‌کنند. مشخص می‌سازند که سازمان‌ها در این جهان پیچیده چه وظایفی دارند. اینکه سازمان‌های بین‌المللی با چه کارکردهایی می‌توانند مشکلات را ساده سازند. کنوانسیون‌ها، عرف بین‌المللی، محاکم بین‌المللی، اصولی عمومی حقوقی و قواعد بنیادین حقوق بشر در این راستا چگونه باید عمل کنند. آنها به دولت‌ها راه درست و منطقی روابط میان دولت‌ها را نشان می‌دهند.

اگر این بال دوم مورد توجه جدی دولت‌ها قرار گیرد بسیاری از مشکلات موجود ممکن است حل شوند. با این حال لزوماً همه دشواری‌ها و معماها به واسطه این قواعد حقوقی ساده نخواهند شد و پیچیدگی همچنان در روابط بین‌الملل وجود خواهد داشت. نتیجه‌ای که نگارنده از این گزاره می‌گیرد این است که ما لزوماً نمی‌توانیم همه معماهای این رشته را حل کنیم. ما همواره نیاز به بررسی و پژوهش در این رشته داریم. گزینه‌های ما در روابط بین‌الملل مانند گزینه‌های ریاضیات نیست که دو به اضافه دو به چهار منجر شود. بلکه معادله‌های ما در روابط بین‌الملل از جنس معادلات مجهولات چند وجهی می‌باشند. این نکته سبب می‌شود تا در این رشته هم ما به مطالعات و پژوهش‌های پیچیده‌ای در این رشته نیاز داشته باشیم.

ممکن است در برابر طرح مسئله بالا شماری از همکاران این موضوع را مطرح سازند که راهکار سیاسی چیست؟ چگونه با بحران‌ها روبه رو می‌شوید؟ چه پاسخی به یک سیاست‌گذار برای حل مسئله اولیه می‌دهید؟ پاسخنامه شما و گزینه‌های شما در برابر مشکلات پیچیده و جنس روابط بین‌الملل چیست؟

نگارنده بر این باور است که با کسب تجربه و مدارج و پیوسته توانایی‌های نظری و کاربردی برگرفته از نظریه‌های روابط بین‌الملل و اصول و قواعد حقوقی حاکم بر روابط بین‌الملل می‌تواند راهگشا باشد. به همین دلیل بر این باور است که بر خلاف علوم سخت در دانش روابط بین‌الملل حل مسئله و معادله به پایان نمی‌رسد. بلکه حل مسائل استمرار دارد. هر روز باید به پازل‌های روابط بین‌الملل نگریست. و آن را حل نمود. تکنیک‌های خاصی را باید ابداع نمود که هم در بر دارنده قواعد حقوقی حاکم بر روابط بین‌الملل باشند و هم از توانایی نظری بهره مند باشند. لذا توجه و آشنایی مداوم این رشته و مباحث مطرح در آن مورد نیاز جدی است. به همین دلیل نگارنده به همراه همکاران خود پس از ترجمه کتاب درآمدی بر روابط بین‌الملل به ترجمه اثر پیش روی همت گماردند. این کتاب به باور ما اثر جامع‌تر و کامل‌تری است که همه ابعاد روابط بین‌الملل معاصر را دربر می‌گیرد. بسیاری از مناظرات و مباحث روش‌شناسی، نظریه‌ها، بحران‌ها و مباحث جدید و موضوعات جدید روابط بین‌الملل در این کتاب آمده‌اند. طرح موضوعاتی مانند تروریسم، دین، جنسیت و غیره در این کتاب همراه با مناظرات روش‌شناختی آن را به اثری بی‌بدیل در این رشته تبدیل کرده است. این کتاب همانند کتاب درآمدی بر روابط بین‌الملل دربرگیرنده نکات کلیدی، آزمون و منابع برای مطالعه

بیشتر است. ضمن اینکه در این کتاب واژه‌شناسی مفهومی اضافه شده است. به باور نگارنده این اثر یک ترجمه خوب از پژوهش‌های معاصر روابط بین‌الملل محسوب می‌شود. با این همه، شماری از موضوعات هستند که ممکن است در چاپ‌های آتی این کتاب مورد توجه قرار گیرند. مباحثی همانند ان پی تی و پروتکل الحاقی از این دسته مسائل محسوب می‌شوند. ضمن اینکه توجه بیشتر به موضوعاتی مانند کمیسیون صلح سازی، معاونت زنان سازمان ملل، عدالت انتقالی، محاکم کیفری بین‌المللی و محاکم منطقه‌ای حقوق بشری مورد نیاز است. نقش ایران در موضوع تدوین برجام نیز نکته‌ای است که -تاما در تاریخ روابط بین‌الملل به عنوان یک عمل حقوقی - سیاسی در آثار نوین روابط بین‌الملل مورد توجه قرار خواهد گرفت. توانایی دیپلماتیک ایران در مهار قدرت‌های بزرگ و مذاکرات آنها به سمت و سوی کرنش در برابر مذاکره، قواعد حقوقی، و صلح قطعی در ادبیات نوین روابط بین‌الملل مورد توجه قرار خواهد گرفت. اگر چه همچنان به بررسی ریشه‌های مسئله و لاینحل در روابط بین‌الملل وجود خواهند داشت ولی گام مهمی در کتاب محمد حواد ظریف در مقابله دیپلماتیک با یک بحران جهانی مدلی خواهد بود که آثار روابط بین‌الملل به بحث و بررسی گذاشته خواهند شد. بنابراین، کتاب ضمن اینکه برای جامع است اما هنوز نیاز به تکمیل دارد. در این راه مطالعات بیشتری باید انجام داد که مطالعه این کتاب می‌تواند آغاز دیگری برای آن باشد.

در اینجا لازم می‌دانم از همه همکارانم در رشته‌های حقوق و روابط بین‌الملل که کتاب "درآمدی بر روابط بین‌الملل" را شایسته معرفی به عنوان یکی از منابع درسی دانستند سپاسگزاری نمایم. سپاسگزاری ویژه من از همانها به خاطر این است که با تیزبینی، نادرستی‌های ترجمه و تدوین آن کتاب را به ما گوشزد می‌کردند. نقد خویش را از ادبیات موجود در روابط بین‌الملل ارایه می‌کردند. پیشنهادهای ارزنده‌ای ارایه دادند و سعی کردند تا کتاب درآمدی بر روابط بین‌الملل را با کتاب آموزش‌های نو حقوق و روابط بین‌الملل پیوند بزنند تا نظریه، قواعد حقوقی و کار عملی را با هم درآمیزند. اگر چه آن کتاب همچنان به عنوان یک کتب پایه، موجز و کلیدی دارای اعتبار است ولی این کتاب می‌تواند یک اثر کامل، جامع و پیشرفته برای مطالعات گسترده‌تر در حقوق و روابط بین‌الملل محسوب شود. از همین روی ضمن توصیه اکید به بهره بردای از کتاب "درآمدی بر روابط بین‌الملل" این نکته یادآور می‌شود که کتاب پیش روی کامل کننده

اثر قبلی محسوب می‌شود. ضروری است از همکاران خوب و دیرینه‌ام در ترجمه آثار علمی، آقایان حسن سعید کلاهی و احمد تقی‌زاده تقدیر و سپاسگزاری نمایم. ورود آنها به این عرصه و توانایی‌های آنها ستودنی است. جا دارد گله‌ای از روزگار سیاسی کشورم نمایم که فرصت نداده و نمی‌دهد تا از توانایی‌های علمی این دو پژوهشگر توانمند و مانند آنها به شیوه بهتری بهره‌بریم. بسیاری از جوانان هوشمند و پر انرژی در این سرزمین به‌ناور زندگی می‌کنند که هر یک به تنهایی از توانایی چند برابری افراد مشابه خویش در خارج از این سرزمین برخوردارند. ولی حیف که روزگار آنها در این سرزمین به دلیل نادانی‌های برخی دیگر به هدر می‌رود و نابود می‌شود. به هر روی در حد توانایی با هم این سطور از این دو همکارم سپاسگزاری می‌کنم. از دانشجویان خوبم بسیار سپاسگزارم. آنها که در برابر هر تکلیف چندین کار علمی دیگر را مطالعه و بررسی می‌کردند. هرگاه به بررسی را به راحتی باور نمی‌کردند و پس از بررسی و تأمل کافی آنها را مد نظر داشتند. هرگاه حرفه‌ای را فوری باور نکردند. نگاه تیز بینانه‌ای به گفتار و عمل استادان خویش داشتند. مافع ملی را به پای ارزش‌های پوچی مانند نمره، مدرک، پست و مقام و پول و ثروت قربانی نکردند. برای ایده‌های علمی خود صادقانه ایستادند و با موج و باد همراه نگشتند. آنها همیشه و همواره در حال وزیدن هستند و نسیم بیداری آنها لذت علمی محض زیستگان و پژوهشگران این سرزمین است. امید که از دیدگاه‌ها و تیز بینی‌های آنان در این اثر هم بهره‌مند شویم.

در پایان، کاستی‌های ترجمه این کتاب را متوجه خود می‌دانم، اندرز و پیشنهاد همکاران و پژوهشگران محترم را غنیمت می‌شماریم. همچنین از استادان خانم پریسا دهقان نژاد در حروف چینی و تصحیح متن این کتاب سپاسگزاری می‌نمایم.

مهدی ذاکریان

تابستان ۱۳۹۴

پیشگفتار

چاپ پنجم کتاب، حاصل نظرات سودمند کسانی است که چهار چاپ نخست کتاب را مطالعه کرده و نقطه نظرات خود را در اختیار مولفین کتاب حاضر قرار داده‌اند. به واسطه چنین فراوانی بود که مولفین به این باور رسیدند که بایستی هدف اساسی و چهارچوب کتاب که همان "اثانه مقدمه‌ای قابل درک از تئوری‌ها و رهیافت‌های کلان روابط بین‌الملل است" را حفظ نمایند. همچنین نویسندگان با بررسی نظرات اندیشمندان در این حوزه، به این باور رسیدند که بهتر است بخش پسا ساختارگرایی (در قالب فصل نهم) را توسعه داد و موازنه کلیدی روابط بین‌الملل مطرح در فصل یازدهم را بسط دهند. کلیه فصل‌های کتاب ترجمه به تحولات اخیر بین‌المللی و نیز بحث‌های علمی مطرح در حوزه روابط بین‌الملل، روآمد شده‌اند. لذا با عطف به تمام این مباحث، کتاب چهارچوبه‌ای مشخص‌تر یافته است. در فصل‌های کتاب در قالب چهار بخش ذیل سامان دهی شده‌اند: بخش یکم مطالب روابط بین‌الملل بخش دوم تئوری‌های کلاسیک بخش سوم رهیافت‌ها و مباحث اخیر در بخش چهارم سیاست و مسائل مرتبط با آن.

گفتنی است وب سایت پشتیبان این کتاب مورد بازنگری قرار گرفته و توسعه پیدا کرده است. تارنمای وب دربردارنده ارجاعات مرتبط با بحث‌های تئوریک برای هر فصل بوده و همچنین این تارنما به ارائه اطلاعاتی درباره ایستاره‌های جهانی در چهارچوبه‌های خاص جغرافیایی می‌پردازد. لذا به دانشجویان امکان پرداختن به این موضوع را می‌دهد که چگونه تئوری می‌تواند جهان واقعی را تبیین کند. علاوه براین، یک واژه نامه درباره اصطلاحات کلیدی به پایان کتاب اضافه شده است.

نویسندگان کتاب در تهیه و تدوین کتاب حاضر از نقطه نظرات صاحب نظران بسیاری بهره برده‌اند. شماری از این صاحب نظران درباره بازنگری و طبقه‌بندی کتاب

پیشنهادات سازنده‌ای ارائه کرده‌اند که از آن جمله می‌توان به ویل پین، درک بیچ، میشل کورگن، کنث گلاریو، هانس هنریک هولم، کان هولستی، پیتر ویگو جکوبسن، برایان جاب، کند اریک جکورگنس، آنی میت کجار، تونی برمز کندسن، مهدی مظفری، لیزلوت اوگارد، آلیس گوتز، جکورگن دیک پدرسون، نیکولاج پدرسون، توماس پدرسون، جنیفر جکسون پریس، میت اسکاک، ساسون سوفر، مورتین والبهجورن و مارک زاجر اشاره کرد.

رهوس و بوستون

ماه مه ۲۰۱۲

www.ketab.ir